

Список використаних джерел і літератури:

1. Волиняк П. Слово до вчителів та батьків / Петро Волиняк // Київ: Читанка для 3-ої класи та позашкільного читання. – Торонто, 1958. – 111 с.
2. Волиняк П. Слово до вчителів та батьків / Петро Волиняк // Дніпро: Літературна читанка та історія української літератури. – Торонто, 1958. – 111с.
3. Дейко М. Передмова / Марія Дейко // Волошки. Читанка для другого року навчання. – Лондон, 1967. – 146 с.
4. Українська освіта у світовому часопросторі : Матеріали Другого Міжнародного Конгресу (м. Київ, 25-27 жовт. 2007 р.). – К., 2007. – Кн. 1. – 592 с.

Анотація

С.З.Романюк

Етнокультурные основы родноязычного образования зарубежных украинцев в поликультурном социуме англоязычных стран

В статье раскрыты этнопедагогические основы обучения украинского языка зарубежных украинцев проанализированы их отражение в учебниках для системы украинских школ в диаспоре.

Ключевые слова: миграция, диаспора, этнокультура, поликультурный социум, украинский этнос, этнотворческие признаки, национальное сознание, родная среда, украинская школа, этнокультурный потенциал.

Summary

S.Z.Romaniuk

Ethnocultural Bases of Native Language Education of Ukrainians Living Abroad in the Multicultural Society of English Speaking Countries

The article reveals ethnopedaogical bases of the Ukrainian language Ukrainian foreign analyzes their reflection in the textbooks for Ukrainian education system in the diaspora.

Key words: migration, diaspora, ethnic culture, multicultural society, the Ukrainian ethnicity, ethno creative signs, national consciousness, native language environment Ukrainian pedagogy, ethno-cultural potential.

Дата надходження статті: «26» вересня 2012 р.

УДК: 373.21(73)+373.21(71)

І.Р.РУДНИЦЬКА-ЮРІЙЧУК,
асистент
(м. Чернівці)

Розвиток особистості дитини дошкільного віку в освітньому просторі української діаспори США і Канади

В статті розглядаються особливості виховного процесу в дитячих садочках в українській діаспорі США і Канади. Особлива увага приділяється розвитку особистості дитини-дошкільника.

Ключові слова: українська діаспора, дитячий садок, виховання, процес становлення особистості.

«..Завдання виховника –
пізнати ...внутрішній світ кожного вихованця,
щоб з успіхом можна було виконати свою важливу виховну
працю. Без такого пізнання – виховник ступає у темряві...»
(Едвард Жарський)

Постановка проблеми у загальному вигляді... Виховники, які працюють у галузі дошкільного виховання, наголошують на тому, що кожна дитина – це індивідуальність, яка розвивається по-особливому, у кожній дитини є певні нахили та здібності. Обов'язок педагога – виявити цю особливість у дитини і спрямувати її у потрібне русло: «..кожна дитина – це окремий, замкнений в собі і для себе світ відчужень, переживань, прагнень, світ різномірних реакцій... Завдання виховника – пізнати цей внутрішній світ кожного вихованця, пізнати його фізичний та психічний розвиток на те, щоб з успіхом можна було виконати свою важливу виховну працю. Без такого пізнання – виховник ступає у темряві й не раз шляхи його поступування, його дій не можуть дати позитивних успіхів» [4, с.14].

Оскільки головне завдання українського дошкільля полягає в розвитку особистості дитини, то, відповідно, вихователь повинен так організувати навколишнє середовище, щоб у дошкільника були всі передумови для повноцінного зростання.

Аналіз досліджень і публікацій... Зародження системи українських дошкільних закладів у США і Канаді та еволюцію даного процесу розглядали у своїх дослідженнях І.Баєр, М.Грабко, О.Грабовенська, М.Долішна, О.Климишин, Б.Мончак, І.Пеленська, Н.Пилипишин-Літепло, Н.Пікас, І.Руснак, С.Ципівник, Р.Чумак та інші вітчизняні і зарубіжні україністи. Вони розглядали основні напрямки розвитку дітей дошкільного віку в умовах української діаспори: розумовий, психічний, фізичний, моральний, духовний, національний, інтелектуальний. Ф.Кульчинський приділяв велику увагу релігійно-духовному вихованню, А.Горохович – духовному розвитку підростаючого покоління, Н.Пікас – національному вихованню через вживання української мови.

Цінуючи результати наукових досліджень вищеназваних науковців, вважаємо за доцільне глибше дослідити й обґрунтувати процес становлення та розвитку особистості дитини переддошкільного та дошкільного віку в умовах української діаспори.

Формулювання цілей статті... **Мета:** дослідити процес становлення, передумови розвитку особистості дитини дошкільного віку в українській діаспорі США і Канади та фактори, які суттєво впливають на особистісний розвиток дитини.

Виклад основного матеріалу... Основний акцент у вихованні дітей дошкільного віку в українській діаспорі США і Канади педагоги роблять на національному вихованні. Даний напрямок реалізується через загальноприйняті основні напрями розвитку:

- «фізичний розвиток через відповідні заняття, ігри, забави;
- психічний розвиток через відповідну літературу, пісню;
- дружність і товариські відносини – через контакти з іншими дітьми (ділення забавками й ін.);
- духовний розвиток – через релігійне і національне виховання;
- розумовий розвиток – через відповідні до віку ігри, забави, самостійне виконання і розв'язку» [5, с.62-63].

Завдання садочка – забезпечити дитині фізичний та психічний розвиток (через відповідну літературу, пісню); уміння дружити (через контакти з іншими дітьми, поділ іграшками та ін.), духовний розвиток, розумовий розвиток – ось це і є головні завдання дитячого передшкілля, що допомагають педагогові у маленькій дитині засіяти зерно особистості, людської зрілості. Перед вихователями постає важливе завдання – побачити усі дитячі здібності, що дають їй (дитині) самопочуття впевненості, рівності, відваги і віри у свої сили. Виховники твердо переконані, що з дитини, вихованої в добре зорганізованому садочку, не виросте людина із комплексом меншовартості, тому що «всі богом дані їй прикмети в заранні її життя були належно виплекані і використані».

У садочках української діаспори США і Канади педагоги будують свою роботу згідно програми виховання та навчання дітей даного віку, тут чітко окреслені години праці (навчання) та відпочинку. І хоча запланований поділ годин є дуже важливим для дотримання порядку в роботі, вихователі дошкілля вважають, що програма повинна бути гнучка для того, щоб було вдосталь часу на особисті зацікавлення дитини. Іншими словами, програма мусить бути пристосована до дитини, а не дитина до програми. У випадку необхідності заняття в садочку також можна повернути в інше «русло», відійшовши від програми, якщо для цього склався вдалий момент і садівничка помітила, що її вихованці зацікавились непередбачуваним явищем більше, ніж тим, який обговорювався до цього моменту. Педагоги переконані, що програму варто складати таким чином, щоб задовільнити всі потреби дитини. Адже саме в дошкільному закладі діти мають можливість розвивати особистість, індивідуальність, проявити себе, продемонструвати своє бачення світу [5, с.69].

Завдання педагога – зуміти побачити, правильно оцінити та сприяти розвитку особистості дитини. «Учителька повинна пам'ятати, що кожна дитина розвивається інакше, одна скоріше, друга поволі, навіть якщо це діти однієї групи. Вихователю не можна порівнювати дітей..», «..учитель у садку може у великій мірі причинитися до того, щоб дитина якнайкорисніше могла в дальшому розвинути свої можливості» [5, с.58, 83-84].

Звичайно, що праця педагога обов'язково повинна підтримуватись і продовжуватись у стінах рідного дому – батьки також повинні прикладати максимум зусиль у розвитку особистості власної дитини. На допомогу їм приходять педагогічні поради:

Поради батькам, що мають прийти на допомогу вихователям дошкілля

Батьки – найближчий приклад для власних дітей, тому цей зразок повинен відображати спокій і впевненість у власних силах. Дитина прагне авторитету, вона з радістю слухає і виконує доручення старших, але вона також дуже швидко спостерігає і запам'ятовує усі неточності, недоробки, непослідовність у щоденних справах старшої за неї людини [5, с.63-64].

Рідні люди повинні дивитися на свою дитину відкритими очима, тобто бачити її такою, якою вона є, а не такою, якою вони бажали б її бачити. Не одну дитину можна було б врятувати, коли б батьки в дитинстві, не засліплені любов'ю, зуміли поставити її на правильний шлях; у домашньому вихованні батьки повинні також самостійно слідкувати за новинками у галузі виховання, знайомитись із новими методами у підході до виховання дитини. Це не означає відректись від всього, що було, але до давнього додати нове і сполучити це в гармонійну цілісність.

Українські вихователі в діаспорі надають великого значення вихованню дитини вдома, адже коли дитина приходить до дитячого садка, у неї вже є певний багаж суспільних знань, які їй були прищеплені в рідному домі. Нерідко набутий вдома стиль поведінки, взаємовідносин з людьми переноситься із дому в стіни світлички і гурт однолітків, та надалі стає «лекалом» поведінки у житті. Аналізуючи праці професійних педагогів та психологів, виховники українського дошкілля в США і Канаді наголошують на стилях виховання дитини в сім'ї, виділяючи наступні – демократичний (діти, виховані в демократичному домі, були у садочку в основному активні, амбітні, спонтанні, відважні. Вони мали високий рівень активності, прикмету провідництва (*лідерства* – *авт.*), планованості, але у поведінці часто проявляли неслухняність, непередбачуваність – очевидно, що демократичні батьки ризикують тим, що виховують дітей слабо підпорядкованими вимогам суспільства) та авторитарний (діти з таких сімей проявляли відносно мало активну позицію, вони не схильні до сварки, слухняні, мало проявляють веселощів, відваги, наполегливості, впевненості, такі діти слухняні. Домашня обстановка зі строгим авторитарним контролем формує дітей добре вихованих, тихих, слухняних та сприятливих до бажань інших, але суспільно неспроможних. З цього українські вихователі в діаспорі роблять висновок, що у сім'ях даного типу була обмежена цікавість дитини, самовияв і творчість, а це сприяло обмеженню волевиявлення дитини та свободи вислову власної думки) [5, с.52].

На виховання дитини-дошкільника у сім'ї та становлення її особистості безумовно впливають домашні обставини, атмосфера сім'ї, тип взаємовідносин між батьками та іншими найближчими людьми. Педагоги наголошують на необхідності плекати в дітях толерантність, тепле і позитивне ставлення до людей, поблажливість: толерантність найчастіше прив'язується до приязності, теплотою, любов'ю. Спостерігаючи за своїми вихованцями, педагоги дошкілля констатують, що у тих родин, де спостерігався високий рівень демократичності, там дитині дали сильну духовну підготовку, діти з таких домів відважні у прихильному і неприхильному оточенні. Вони брали активну участь у заняттях й були в загальному дуже настирливі і активні. Їх домінуючий активний настрій дозволив їм досягнути провідне становище серед ровесників.

Поблажливість на погану поведінку й «злі навички», надмірне схоронення (*опіка* – *авт.*) і плекання (*підглядання* – *авт.*) часто призводять до того, що діти стають пасивні, неспроможні, без власної думки і «не є поважні своїми ровесниками». Ці діти бояться фізичної активності і не проявляють ініціативи, вміння, вигадливості в забавах та іграх [5].

Значного впливу на розвиток особистості дитини надає взаємодія дитини з ровесниками та іншими дітьми. «Адже в колективі дошкільник не тільки набуває пристосування і схожості в поведінці з іншими дітьми, але водночас набуває почуття своєї особовості в гурті» [5, с.57]. Вихователі роблять посилання на наукові розробки педагогів-класиків, підкреслюючи у їх працях те, що мета садочка включає покращення суспільних відносин між дітьми, а також їх особисте розуміння такого роду відносин. Дуже часто саме садочок стає тією інстанцією, де відбуваються перші зустрічі дитини з її ровесниками і таким чином започатковуються перші зовнішні впливи товаришів.

Вихователі спостерігають, що діти, які відвідували дитячий садок, були більше обізнаними та розвинутими, «усуспільнені». Вони проявляли більше активності, ініціативності, незалежності, самовпевненості, загального зацікавлення. Садочок дає можливість дитині поєднувати товариські зв'язки з похвалою і задоволенням, він допомагає у розвитку і вправленні щоденних занять, зменшує у дітей неспроможність, нервові нахили та надто велику залежність від старших. Більше того – садочок «не має впливу на такі чуттєві прояви, як часті вибухи злості, плач» [5, с.58].

У гурті собі подібних дитина здобуває певний досвід, необхідний в дальшій фазі її життя. У неї постає бажання проявити себе, перемогти у дружнім змаганні. Дитячий садок допомагає дитині визначати для себе певні цілі і досягати їх, прикладаючи максимум зусиль, навчає відчувати насолоду від досягнення поставлених цілей. Таким чином вихованець вчиться планувати, приймати рішення і усвідомлювати його наслідки – це є важливим кроком у процесі дозрівання дитини, як особистості [3, с.11].

Одним із завдань в процесі розвитку особистості дитини вихователі дошкілля виділяють всіляке сприяння в розвитку соціальних навичок. Діти вже на третьому році життя проявляють сильне зацікавлення у соціальному співжитті з іншими. Дуже важливою ознакою є вміння

співдіяти, співпрацювати, «солідаризуватися» з іншими. Немає сумніву, що однією з найбільших приємностей для дітей є якраз їх співжиття з іншими дітьми, однолітками і старшими людьми [2, с.443].

Дитина дошкільного віку відзначається сильною емоційністю, нездібністю критично і логічно мислити, а в наслідок цього вона є егоцентричною [1, с.28]. Проте педагоги українського дошкільця в діаспорі переконують, що вдале керівництво дитячою грою усунує малого егоцентрика [3]. Наприклад, спільне використання іграшок під час гри виробляє у дитини здатність охоче ділитися з іншими та чергуватися, що, в свою чергу виховує пошану до волі і власності інших – почуття, цілковито відсутнє у дитини раннього віку. Воно, таким чином, і стимулює дозрівання та удосконалення особистості дошкільника.

Великої уваги педагоги українського дошкільця в США і Канаді надають самостійним заняттям і вправлянням дітей. Вони стверджують, що кожна дитина має свої схильності, зацікавлення і потреби. Цим вони пояснюють свою думку про те, що в дитячому садочку повинні діяти кілька постійних осередків – це місце в груповій кімнаті, де зберігаються матеріали для спеціальних занять [6, с.446]. Там кожен вихованець (або група дітей) має можливість самостійно досліджувати, маніпулювати, відкривати і пізнавати світ згідно з її індивідуальними можливостями, здібностями, бажаннями, настроєм. Кожна дитина може вільно переходити з одного осередку до іншого, який її більше цікавить. Таким чином, дошкільники мають можливість проявити свої інтереси і присвячують їм стільки часу, скільки кожен вважає за потрібне. Наприклад, одна дитина займається однією діяльністю тільки кілька хвилин у той час, коли інша може затриматися там довше, або, можливо, навіть повертається до неї наступного дня.

Крім усіх вищезазначених факторів розвитку особистості дитини переддошкільного та дошкільного віку, українські виховники у діаспорі звертають увагу і на той факт, що надзвичайно важливий вплив на підростаючу особистість мають анатомо-фізіологічні особливості.

Педагоги вбачають відмінність між дітьми у вроджених анатомо-фізіологічних особливостях, задатках (будова тіла, робота внутрішніх органів, нервової системи і т. ін.), власній активності дитини, у вихованні; вони переконують, що всі наведені вище чинники не діють окремо, вони нерозривно пов'язані і впливають на підростаючу особистість як один потужний фактор, як одна нерозривна цілісність.

Вагомого значення педагоги-вихователі надають не тільки психічному, а й фізичному розвитку дитини дошкільного та переддошкільного віку. «...цей розвиток проходить певним порядком і відзначається певними віковими прикметами, з якими повинен бути ознайомлений кожний виховник, кожний батько чи мати; це дозволить краще повести всі виховні дії, дозволить оминати виховні недоліки» [4, с.14].

В першу чергу вихователі дошкільця чітко розрізняють переддошкільний та дошкільний вік, підкреслюючи, що в залежності від вікових, біологічних, психологічних особливостей на кожному віковому етапі, вихователь висуває посилені вимоги.

У переддошкільному віці педагоги звертають увагу на такі особливості:

Відбуваються суттєві зміни у фізичному розвитку (темпи розвитку досить сповільнені, кісткова система ще не «звাপніла» – (це важливо враховувати при переломах); «діти типу видовженої будови розвиваються повільніше від дітей кремезної будови»). Більшою мірою розвиваються м'язи тіла, дитина набуває певної рухової вправності. «Моторичні вправності ще не устійнені (*не закріплені – авт.*) – дитина може втратити одну набуту вправність, коли досягнуто іншу. Організм настільки вже дозрілий, що бажані навички прийому їжі, сну та фізіологічних функцій є вже добре закріплені». Особливими показниками розвитку у цьому віковому періоді виховники виділяють велику рухливість дітей: «...дитина, яка зближається до 5 років життя є рухлива, енергійна, хоче бути постійно активна». Важливим новоутворенням у цьому віці педагоги діаспори вважають прояви егоцентризму, у дитини спостерігається бажання самостійно вирішувати справи, у неї виступають початки почуття власності. Вихователі переддошкільця помітили, що на даному етапі дитина вже менш емоційна, менш вразлива, вчиться критично оцінювати ситуацію. Також у даному віці дитина із задоволенням спілкується і з ровесниками, надає перевагу рухливим іграм, «маніпулятивним забавам». Особливості мислення педагоги вбачають наступні: «образно-конкретність», практичність, ситуаційність; інтенсивно розвивається мовлення – а це слугує підґрунтям для розвитку «словного мислення» [4, с.15].

Не менш важливого значення вихователі дошкільних закладів надають і тому, як організовано життя і побут дитини в садочку: педагог повинен забезпечити повну опіку; створити всі умови для рухливих ігор, для розвитку мускулатури тіла; бажано, щоб діти мали можливість майструвати, маніпулювати із іграшковим будівельним матеріалом, грати з водою, піском, ляльками, спостерігати за тваринами.

Вихователі переконливо стверджують, що не менш важливо звертати увагу на гігієнічні норми та дотримуватись даних вимог: «вбрання повинне бути чисте, свobodне, щоб не натискати; контролювати навички, зв'язані із гігієнічним самообслуговуванням» [4, с.15]. Денний сон дитини переддошкільного віку повинен продовжуватись 1-2-години, у той час, як добова норма сну для даного віку – 11-12 годин. Важливий акцент педагоги роблять на харчуванні дитини в цьому віковому періоді: їжа повинні бути «всестороння», також наголошують на тому, що змушувати дитину їсти – недопустимо.

П'ятий-шостий рік життя (дошкільний вік)

У фізичному розвитку відбуваються суттєві зміни: у п'ятирічному віці інтенсивно розвиваються верхні та нижні кінцівки, починають з'являтися постійні зуби, координація рук та очей ще неповна. Названі анатомо-фізіологічні особливості надзвичайно важливі, вихователю повинен обов'язково їх урахувати при плануванні своєї роботи, а також значну роль дані особливості відіграють у повсякденному (вільному від занять) житті.

Появу швидкої втомлюваності виховники в українській діаспорі вбачають у нерівномірному розвитку м'язів і серця (зазначають, що серцевий м'яз розвивається швидкими темпами). Педагоги переконують, що діти даного віку дуже чутливі до інфекційних хвороб, а особливо хвороб верхніх дихальних шляхів – даний факт варто брати до уваги під час прогулянок на свіжому повітрі у прохолодну пору року.

Діти 5-6-го року життя надзвичайно цікавляться грою, постійним рухом, але це зацікавлення нестійке: дошкільник більше зацікавлений у самому процесі, ніж у кінцевому результаті. Забави й ігри – «головний світ дитини». У фізичному розвитку дошкільник набуває новоутворень таких як: має відчуття рівноваги, може стояти на одній нозі, любить підстрибувати, затримувати рух при звуках музики, набуває відчуття ритму, вміє вправно ловити і кидати м'яч і т.ін.

Педагоги спостерігають, що діти дошкільного віку вже «усамостійнюються» – вміють багато справ виконувати самостійно: самостійно одягаються, виконують нескладні доручення вихователя, а вдома можуть доглядати за молодшими членами сім'ї; діти самостійно без нагадування та керівництва дорослими вміють дотримуватись правил безпеки. Психічні процеси все більше удосконалюються, але воля ще розвинена недостатньо, пізнавальні процеси (спостереження, увага, пам'ять) – мимовільного характеру, проте у цьому віці можна розвинути довільне спостереження, довільне запам'ятовування та пригадування, «мислення є справніше не тільки зміслово-рухове, суб'єктивне, образково-конкретне, поглядове, але й до деякої міри абстрактійне» [4, с.15].

Таким чином, реалізуючи головне завдання українського дитячого садка в діаспорі США і Канади – національне виховання, педагоги не забувають і про особистісний розвиток дошкільника.

Становлення особистості дитини відбувається через духовний, психічний, розумовий розвиток, через уміння взаємодіяти з оточуючим і співдіяти у колективі. Цінним є розуміння зарубіжними педагогами того, що фізіологічним підґрунтям становлення особистості є вроджені анатомо-фізіологічні особливості і фізичний розвиток кожної дитини.

Висновки... Отже, педагоги дошкільця в українській діаспорі США і Канади надають важливого значення повноцінному розвитку особистості дитини дошкільного віку. Вони чітко усвідомлюють, що для повноцінного зростання та успішної підготовки до шкільного навчання протягом перебування дитини в дошкільній установі педагог повинен подбати про фізичне, психічне, розумове, моральне виховання дошкільника; постійно працювати над формуванням його навичок та звичок, – це дасть дитині добре підґрунтя для розвитку її особистості.

Список використаних джерел і літератури:

1. Горохович А. Батьки і діти / Антоніна Горохович. – Вінніпег-Торонто. – 136 с.
2. Грабко М. Вага і завдання дошкільного виховання / Михайло Грабко // Українське дошкільля. Збірник виховних матеріалів для українських родин і дитячих садків. – Торонто : Українське видавництво «Добра книжка», 1979. – Ч. 208. – С. 443–444. – 472 с.
3. Д. Б. Дошкільна група – як підготовка до української школи / Д. Б. // Промінь, січень-лютий. – 1966. – С. 10–11.
4. Жарський Е. Курс працівників дошкільця (Збірник матеріалів). Виховання. Суть – мета – засоби – організація / Едвард Жарський. – Нью-Йорк, Філадельфія, 1967. – 32 с.
5. Збірник матеріалів Курсу працівників дошкільця (що відбувся заходом виховної комісії союзу Українок Америки у Філадельфії) – 4.02 – 11.06 1966 / за ред. Пеленської І. – Н.-Йорк – Філадельфія, 1966. – 91 с.
6. Чумак Я. Організація праці в садку / Ярослав Чумак // Українське дошкільля. Збірник виховних матеріалів для українських родин і дитячих садків. – Торонто : Українське видавництво «Добра книжка», 1979. – Ч. 208. – С. 446–451. – 472 с.

Анотація

И.Р.Рудницкая-Юрийчук

Развитие личности ребенка дошкольного возраста в образовательном пространстве украинской диаспоры США и Канады

В статье рассматриваются особенности воспитательного процесса в детских садах в украинской диаспоре США и Канады. Особое внимание уделяется развитию личности ребенка-дошкольника.

Ключевые слова: украинская диаспора, детский сад, воспитание, процесс становления личности.

Summary

I.R.Rudnyts'ka-Yuriichuk

Development of Personality of Pre-School Age Child in the Educational Space of Ukrainian Diaspora of USA and Canada

The features of the educational process in kindergartens in the Ukrainian diaspora U.S. and Canada are revealed in the article. Particular attention is paid to the development of the personality of a child-preschooler.

Key words: Ukrainian diaspora, kindergarten, education, process of personality formation.

Дата надходження статті: «21» вересня 2012 р.

УДК 371. 811.161

Л.В.РУСКУЛІС,

кандидат педагогічних наук, доцент
(м.Миколаїв)

Ознайомлення із національно-культурною специфікою мовленнєвого етикету українців у процесі вивчення фахових дисциплін майбутніми вчителями української мови (практичний аспект)

Статтю присвячено проблемі ознайомлення із національно-мовними особливостями мовленнєвого етикету українців майбутніми вчителями української мови у процесі вивчення фахових дисциплін.

Ключові слова: мовленнєвий етикет, національно-культурна специфіка, культура мовлення, мовна культура, навички мовленнєвого спілкування.

Постановка проблеми у загальному вигляді... У широкому багатогранному комплексі культури духовного світу студентів особливе місце посідає культура мовлення, що передбачає досить високий рівень загальної культури людини, любов до рідної мови, культури мислення. Вершиною мовленнєвої культури, еталоном, точкою відліку явищ, що усвідомлюються як нормативні, визначається літературна мова, де закріплюються й накопичуються культурні традиції народу, досягнення майстрів слова, письменників. Культура мовлення розглядається там, де носії національної літературної мови не байдужі до того, як вони говорять, пишуть, як сприймають мовлення в різних суспільних мовах, а також у контексті інших мов, що функціонують на певній території [7, с.201-203].

Сьогодні абітурієнти приходять на філологічні факультети вищих закладів освіти з уже сформованими навичками мовленнєвого спілкування рідною мовою: вони можуть розказати про себе, своє захоплення тощо. Слід зауважити, що ці висловлювання недосконалі, не відзначаються логікою побудови, насичені жаргонізмами, просторічною лексикою; у них зустрічаються помилки інтерферентного характеру; не враховується національна специфіка мовленнєвого етикету українців. Відтак, на нашу думку, досить важливим є засвоїти різноманітність та багатство етикетних формул, їх національно-культурну специфіку в процесі вивчення фахових дисциплін майбутніми вчителями української мови.

Аналіз досліджень і публікацій... Підвищенню рівня мовленнєвої культури присвятили праці українські вчені-лінгвісти І.Білодід, Д.Ганич, М.Жовтобрюх, С.Єрмоленко, І.Ковалик, А.Коваль, М.Пентиліук, М.Пилинський, В.Русанівський та інші. Питання мовленнєвого етикету та його національно-культурної специфіки знайшли своє відображення у працях Н.Бабич, Ф.Бацевич, С.Богдан, О.Воропай, М.Стахів, М.Стельмахович, Г.Царевич та ін.

Формулювання цілей статті... Мета статті: запропонувати низку завдань, спрямованих на засвоєння етикетних формул майбутніми вчителями української мови у процесі вивчення фахових дисциплін.

У мовленні кожної людини, в арсеналі її комунікативних засобів значну роль відіграє мовленнєвий етикет. Як зазначає Ф.Бацевич, мовленнєвий етикет – система стандартних, стереотипних словесних формул, уживаних у ситуаціях, що повторюються повсякденно: вітання,